

OTILIA NUȚU

Compania integrată de energie: un dezastru pentru România

Mai cu scandal, mai pe ascuns, se pare că, până la urmă, compania integrată de energie va fi înființată, ca deznodământ al unei dispute de mai bine de un an privind organizarea sectorului energiei electrice din România. Compania va cuprinde *Hidroelectrică, Turceni, Rovinari* și cele trei *Electrice* neprivatizate, adică între 50 și 80% din curentul care se produce și se consumă în țară. Ea valorează circa 24 de miliarde de euro și va domina un sector marcat de acuzații de corupție nerezolvate în justiție. Din câteva motive, înființarea companiei integrate de electricitate are toate ingredientele unui dezastru pentru funcționarea sectorului energetic.

E îngrijorător, în primul rând, că o decizie atât de importantă se ia în România prin ordonanță de urgență, evitându-se dezbaterile pe fond, deși oponenții sunt mult mai numeroși și au argumente mai puternice decât susținătorii ideii. Susținătorii oficiali, înainte de alegeri, erau Cabinetul, *Electrica* și *AVAS*. Între oponenți se numără *Comisia Europeană*, finanțatori internaționali, consultanți pe energie din mediul privat, *Hidroelectrică* (management, sindicate), specialiști din *Ministerul Economiei*, unele partide și, din declarațiile președintelui Băsescu, chiar *CSAT*. Pozițiile contra companiei n-au fost luate în calcul în decizia finală, deși justificările pro companie pur și simplu nu stau în picioare. Să le luăm pe rând pe cele mai importante.

Nevoia de investiții

Susținătorii companiei integrate argumentează că aceasta va avea o putere mare pe piață și poate să atragă investiții, împrumuturi, capital prin vânzarea acțiunilor companiei pe o bursă străină. Dar valoarea companiei nu poate fi mai mare decât a activelor ce o compun, iar vânzarea pe bursă nu ar aduce mai mulți bani decât privatizarea pe bucăți cu investitori strategici. *Turceni* și *Rovinari* sunt la limita rentabilității, nu îndeplinesc condițiile de mediu agreate cu *UE* și, dacă nu se re tehnologizează rapid, până în 2010-2012 vor fi închise rând pe rând unități de producție. Adăugând la costurile de azi pe cele de re tehnologizare, e foarte posibil ca *Turceni* și *Rovinari* să fie deja niște pietre de moară și vedem că pentru ele nu mai există același interes privat ca în urmă cu 4-5 ani, când s-a vrut prima oară privatizarea lor. La *Hidroelectrică* situația nu e mai roză: curentul hidro e „ieftin” pentru că e subevaluat, nu se iau în calcul costurile de investiții sau de reținere a personalului calificat. Fără o bază de active profitabile, nimeni nu va da bani cu împrumut companiei integrate. Iar tranzacționarea acțiunilor pe o bursă străină, ca soluție de finanțare, e o glumă: suntem în plină criză, listarea la bursă necesită profitabilitate dovedită pe termen lung, în timp ce investițiile trebuie făcute urgent, în 2-3 ani.

Prețuri mai mici pentru consumatori

Al doilea argument este că, dacă se concentrează producție ieftină de curent electric, compania va avea prețuri mai mici pentru consumatori. Acest obiectiv e în contradicție cu primul, de atragere a capitalului privat (capital, împrumuturi), deoarece privații sunt atrași de profit, nu de perspectiva de a oferi protecție socială clienților. Dacă vrei profit, crești prețul cât suportă piața. Mai mult chiar, o asemenea companie ar avea o marjă mare de manipulare a prețurilor: acestea vor fi la nivelul concurenței (mai mari), iar dacă un concurent devine incomod, poate fi ușor eliminat de pe piață prin prețuri de dumping o perioadă de timp. Faptul că acționarul majoritar va rămâne statul nu e de natură să elimine practicile de acest gen; dimpotrivă, va apărea tentația de „captură” a companiei și manipularea ei pentru scoaterea din joc a companiilor adversarilor politici. O asemenea tentație apare oriunde există un monopol de stat; dar diferența între noi și Franța sau Germania e faptul că acolo justiția funcționează.

Apoi, prețurile pentru consumatori ar trebui să fie nu mici, ci competitive. Intensitatea energetică în România (cantitatea de energie consumată pentru un euro de produs) e de trei ori peste media europeană, iar un preț ținut artificial la nivel mic nu face decât să întrețină ineficiența. Prețurile ar trebui să includă costurile de mediu (re tehnologizare) și să indice faptul că energia e o resursă limitată, dar în același timp să fie cel mai mic preț care s-ar putea obține după includerea tuturor acestor

constrângeri. Pe scurt, așa ceva iese din piața competitivă. Piața se poate crea dacă în sectorul energetic se separă partea de monopol natural (rețele de distribuție și transmisie) de partea competitivă (producție, furnizare). Rețelele sunt reglementate, iar piața competitivă este formată din actori atomizați care intră în concurență puternică, prețul reducându-se până aproape de costul real, complet al energiei. Tocmai asta urmăresc directivele *UE*.

Noi, însă, mergem invers: întâi am construit piața competitivă cu rezultate bune de 2-3 ani încoace (inclusiv tranzacțiile „băieților deștepți” s-au redus odată cu creșterea bursei de energie *OPCOM*). Acum, însă, re grupăm distribuția (cele trei *Electrice*) cu producția (*Hidroelectrică, Turceni, Rovinari*) într-un monopol parțial privatizat. Evident, prețurile nu vor putea fi competitive în sensul pieței libere: fie vor ajunge să fie mult mai mari, dacă se urmărește profitabilitate, fie vor fi scăzute sub costuri și subvenționate de la buget, în special înainte de alegeri, dacă statul rămâne acționar majoritar.

Experiența altor țări indică faptul că, totuși, prețul e cel mai scăzut acolo unde piața e atomizată și competitivă: Polonia, România azi. Asta se întâmplă chiar dacă producătorii sunt toți de stat, dar separați și transparentți, și mai ales tranzacționează pe o piață competitivă ca bursa de energie *OPCOM*. S-a văzut din evoluția *Turceni* și *Rovinari*, după spargerea *CONEL*: dacă la început înregistrau pierderi, răspunderea individuală a managementului celor două companii a făcut ca ele să treacă pe profit, reducându-și drastic consumul de energie primară. Dacă le re grupăm, dispare transparența și ne întoarcem la subvențiile încrucișate din vremea *CONEL*, când ineficiențele unei entități erau acoperite din profiturile alteia și nimeni nu mai știa la ce cost se produce.

Performanțele Turceni, 2008 față de 2000

Nu în ultimul rând, ni se dau asigurări că, deși compania va fi privatizată parțial, controlul va rămâne la stat. Dar cine este acel stat care va rămâne acționar majoritar și cum îi va da socoteală compania pentru activitatea ei? Legea spune că *Ministerul Economiei și Finanțelor* e responsabil de politica și securitatea energetică. *AVAS* are în atribuții privatizarea companiilor din portofoliu, la preț cât mai bun pentru stat. Ambele sunt motive cât se poate de legitime, însă, în cazul companiei integrate de electricitate, incompatibile. Ministerul nu se poate ocupa de siguranța energetică, dacă nu mai deține în portofoliu tocmai cele mai importante active din sector, pe cele din *Hidroelectrică*, care asigură continuitatea livrării de electricitate în perioadele de vârf de consum. Cine deține aceste active controlează practic tot sectorul energetic și ele ar fi trebuit să rămână la *MEF*.

La rândul său, *AVAS* vrea să vândă cât mai scump companiile din portofoliu. Desigur, un monopol s-ar vinde mult mai bine decât unitățile componente, ceea ce ar fi o justificare a înființării companiei, deși e în detrimentul consumatorului final. În al doilea rând, cum *AVAS* mai are de privatizat și alte întreprinderi, unele energofage, va avea tot interesul să furnizeze acestora, până la privatizare, curent ieftin de la compania integrată, ca ele să pară mai profitabile investitorilor.

În cele din urmă, cine va fi managementul companiei integrate? Cum *Electrica* este compania mamă, probabil managerii de azi ai companiei vor administra întregul holding, iar numirea și înlocuirea lor va fi făcută de *AVAS*. Are însă *AVAS* suficientă competență în domeniul energetic? Se pricep managerii unei companii de distribuție la administrarea unei companii integrate care deține și producție?

Imaginea României în regiune

O a treia justificare a companiei e că aceasta ar fi un actor regional care va face investiții în țările din zonă, ceea ce ne va crește prestigiul. Trecând peste faptul că, înainte de a investi în regiune, compania trebuie să investească enorm pe plan intern ca să nu dea faliment,

nu cred că principalul scop al unei companii energetice poate fi o campanie de branding de țară. Compania ar trebui să se orienteze fie pe profitabilitate, fie să ofere prețuri competitive pentru consumatori, dar nu să cumpere cu tot dinadinsul active în alte țări. Venim cam târziu pentru asta, tot ce a meritat cumpărat în zonă a fost deja cumpărat de marile companii europene. Dacă vrem prestigiu, în loc de un mamut falit, am putea să promovăm un model de eficiență, ca *OPCOM*, care poate deveni bursă regională de energie și una dintre cele mai bune din Europa. Aceasta, ca orice piață competitivă, ar fi însă imediat distrusă de apariția unui vânzător dominant cum este compania integrată, care ar periclita concurența.

Cam acestea sunt argumentele oficiale pentru înființarea companiei și criticile aduse lor. Ce e mai tragic, toate celelalte poziții publice ale susținătorilor companiei sunt de tipul: „ar fi într-adevăr mai rău decât azi, dar mai puțin rău decât în alte state UE”. De pildă: crește concentrarea de piață, dar nu depășește media europeană; mai sunt și alte state care au monopol pe energie electrică, ne putem face și noi unul, chiar dacă deja aveam piață competitivă și funcționa; se face integrare verticală a producției cu distribuția, împotriva directivelor *UE*, dar măcar nu includem rețeaua de transmisie (*Transelectrica*) în mamut, lucru care chiar ar fi declanșat sancțiuni din partea Comisiei etc. Lăsând la o parte faptul că nu sunt în întregime adevărate, toate acestea nu sunt motive legitime. Ele se traduc în costuri suplimentare pentru consumatorul final (preț mai mare, opțiuni mai puține), care poate ar fi justificate dacă beneficiul obținut în schimb ar fi suficient de mare. Care e însă beneficiul? Compania integrată nu schimbă nimic, fizic, în sectorul energetic și nici nu aduce măcar în sector know-how-ul pe care l-am fi obținut din privatizările cu investitori strategici. Pur și simplu e o reîmpachetare a activelor existente azi, cu toate ineficien-

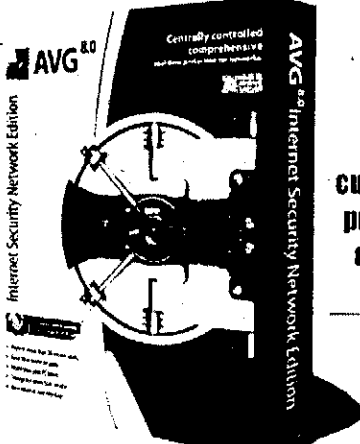
	2000	2008
Consum specific	400-515 gcc/kWh	381-392 gcc/kwh
Consum propriu	9,7%-16,9%	7,8%-8,5%
Producție	2,0-3,1 TWh	4,8-6,4 TWh

Sursa: *IRE*, 2008

țele lor. La aceasta adăugăm doar lipsa de transparență și puterea de monopol care, în lipsa unei justiții funcționale, va ajunge probabil la discreția grupurilor de interese ce dau târcoale sectorului energetic.

Chiar și simpla navigare pe internet poate fi riscantă!

AVG Antivirus / Internet Security - Protecție eficientă împotriva tuturor amenințărilor din mediul on-line!

AVG

Protejați-vă computerul, folosind produsele software de securitate AVG

OpenSystems
AVG Gold Reseller
www.open5.ro

Pentru detalii despre produsele AVG, vizitați site-ul <http://www.avg.com.ro>